det er mitt VALG

- et opplæringsprogram om skolemiljø, sosiale ferdigheter og forebyggende arbeid for grunnskolen og videregående skole

SAMMENFATNING
AV EVALUERINGEN
2001 – 2007

Systematisk og langsiktig forebyggende arbeid nytter

Evalueringen viser at opplæringsprogrammet "det er mitt valg" kan vise til flere positive resultater:

- styrking av selvoppfatning og sosial kompetanse
- barn og unge snakker med sine foreldre
- færre sier de har drukket alkohol

BAKGRUNN FOR EVALUERINGEN

1. En faggruppe nedsatt av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Barne- og familiedepartementet, med Thomas Nordahl fra NOVA som leder, leverte sommeren 2000 en innstilling, der ulike program og tiltak for å redusere problematferd og utvikle sosial kompetanse var blitt vurdert. Av i alt 56 tilgjengelige programmer ble 9 anbefalt fortsatt brukt i skoleverket.
   "Det er mitt valg" er ett av de 9 programmene som ble anbefalt. Det heter i rapporten at "Det er mitt valg" synes å vektlegge viktige momenter når det gjelder å utruste elevene med grunnleggende sosiale ferdigheter og sosial kompetanse. Fokus på elevmiljøet blir positivt omtalt. Det ble anbefalt å foreta en forskningsbasert evaluering for å se på opplæringspakkens effekter.
   Stiftelsen DET ER MITT VALG har tatt disse signalene på alvor, og det er siden 2001 blitt gjennomført en omfattende evaluering på ulike felt.

2. I 2006 ble ulike forebyggende innsatser i Norge vurdert av forskergrupper nedsatt av Sosial- og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Forskergruppene skulle ta for seg problematferd, rusforebyggende arbeid, læreren som leder og implementeringsstrategier.
   DMV fikk her følgende anbefaling: "Programmet vurderes å tilhøre kategori 2: Program med god sannsynlighet for resultater. Forskergruppen vurderer at opplæringsprogrammet med stor sannsynlighet gir resultater i å utvikle sosial kompetanse."
   Forskergruppen anbefalte en ny analyse av datamaterialet som inkluderer en analyse av endring fra pre- til posttest.
   Det er denne anbefalingen Stiftelsen DMV har tatt til følge. Forskergruppen sier i sin reviderte anbefaling at analysen tyder på at undervisningsprogrammet kan dokumentere effekter når det gjelder elevenes selvoppfatning.

RESULTATER FRA EVALUERINGEN

DELRAPPORT 1

SKOLERING AV LÆRERE (mars 2001)

For å få tilgang på materiellet i "Det er mitt valg" kreves det at lærerne gjennomfører en skolering med sertifiserte instruktører.
Rapporten oppsummerer lærernes vurdering av skoleringen de har gjennomgått. Evalueringen viser at ni av ti deltakere har vært meget godt fornøyd med skoleringen. Lærerne mente at skoleringen var en viktig forutsetning for å kunne gjennomføre undervisningen med egne elever. Mer enn 25.000 lærere er hittil blitt skolert siden opplegget ble startet i 1990.
De siste årene er det blitt holdt mange kurs ved de pedagogiske høgskolene i landet. Lærerstudentene bekrefter det samme som lærerne at de er meget godt fornøyd med skoleringen. Mange studenter ønsker at et slikt kurs skal bli et fast innslag i lærerutdanningen.

DELRAPPORT 2

BRUK AV OPPLEGGET (mai 2001)

Her er systematisk bruk av opplegget over tid blitt kartlagt og vurdert.
Et utvalg lærere fra alle landsdeler har svart på et spørreskjema.
Her viser det seg at bare 20 % av lærerne som har vært på kurs, bruker opplegget systematisk. Dette til tross for at de fleste er positive til opplegget og vurderer det som relevant i forhold til rusforebyggende arbeid, reduksjon av problematferd, utvikling av sosial kompetanse og utvikling av elevmiljøet.
For å motivere skolene til mer langsiktig og systematisk arbeid er det viktig å arrangere oppfølgingssamlinger.
Fire av fem lærere mener å ha observert forandringer blant elevene på en rekke områder etter å ha arbeidet med opplegget et år. Lærerne rapporterer forandringer når det gjelder økt evne til å ta ansvar, mer trygghet, åpenhet og omsorg, bedre selvfølelse og en mer utviklet evne til kritisk tenkning.
Det understrekes at disse resultatene bygger på lærernes observasjoner over tid.

DELRAPPORT 3

EFFEKTER PÅ ELEVATFERD
– FORPROSJEKT (januar 2002)

En viktig del av evalueringen er å finne ut om undervisningsopplegget har effekter på elevenes atferd. Denne rapporten inneholder resultater fra en design med intervensjonsgrupper (elever som har arbeidet med "Det er mitt valg") og kontrollgrupper(elever som ikke har arbeidet med "Det er mitt valg").
Svakheten her er at det ikke er gjennomført en pretest, og derfor må resultatene tolkes med forsiktighet. Evalueringen er å betrakte som et forprosjekt for å prøve ut spørreskjemaet og problemstillingene for de neste evalueringsstudiene.
Flere forhold kan forklare hvorfor intervensjonsskolene på enkelte variabler har bedre resultater enn kontrollskolene. For eksempel kan det være slik at skoletypene i utgangspunktet var forskjellige.
Med dette forbeholdet rapporterer elever i intervensjonsgruppen mer positiv selvhevdelse, mer empati og bedre relasjoner til medelever. Dessuten er det færre i intervensjonsgruppen som sier de har smakt alkohol, og færre elever i den egruppen sier de er blitt utsatt for mobbing.

DELRAPPORT 4

EFFEKTER PÅ ELEVATFERD
– MED PRE- OG POSTTEST (februar 2005)

Dette er en tre-årig design fra 5. til 7. årstrinn med intervensjonsgruppe og kontrollgruppe.
Evalueringen viste at intervensjonsskolene har bedre resultater enn kontrollskolene på flere områder.
Elever som har arbeidet med "Det er mitt valg" har signifikant bedre resultater når det gjelder ulike spørsmål om selvoppfatning, og når det gjelder sosial trivsel på skolen. Videre er det re-

gistrert mer positiv samhandling med jevnaldrende, mer positiv selvhevdelse og empati.
Det er signifikant flere elever på intervensjonsskolene som sier de har snakket med sine foreldre om alkohol.
Evalueringen viser også at det er færre elever på intervensjonsskolene som sier de har prøvd å drikke alkohol. 81 % av elevene på intervensjonsskolene sier de aldri har prøvd å drikke alkohol uten at det var voksne til stede, mens tilsvarende tall for kontrollskolene er 66 %.
Dette er interessante resultater. Forskning viser at dersom ungdoms alkoholdebut utsettes, betyr dette mindre eksperimentering med rusmidler senere i ungdomstiden.

DELRAPPORT 5

EFFEKTER PÅ ELEVATFERD - REANALYSE AV RAPPORT 4 (april 2007)
Forskergruppen fra 2006 anbefalte Stiftelsen å foreta en ny analyse av datagrunnlaget. Det er benyttet en statistisk prosedyre for å kunne analysere om det foreligger en endring fra pretest til posttest. På enkelte områder har intervensjonsskolene de gunstigste resultatene:

- På skalaen "Hva jeg synes om meg selv" har intervensjonsgruppen det gunstigste resultatet. Forskergruppen uttaler i sin vurdering etter reanalysen: "Analysen av evalueringen fra 5. til 7. trinn tyder på at DMV kan dokumentere effekter når det gjelder elevenes selvoppfatning".
- Intervensjonsgruppen har den gunstigste utviklingen når det gjelder sosial trivsel på skolen. Det er her signifikant forskjell i endring. Den samme utviklingen gjelder også på spørsmålet om forholdet mellom elevene i klassen.
- På spørsmålene om selvrapportert sosial kompetanse og problematferd på skolen viser dataanalysen at det ikke er signifikante forskjeller mellom skoletypene. Vi registrerer den samme positive utviklingen både i intervensjonsskolene og kontrollskolene. Det at skoler arbeider systematisk og planmessig med et område kan føre til positive resultater uansett hvilket program eller undervisningsopplegg som er benyttet.
- Når det gjelder spørsmålet om å ha snakket med sine foreldre om rus har intervensjonsskolene det signifikant beste resultatet. Dialog mellom voksne og barn på dette området må sies å være positivt.
- Det ingen forskjell på skolene når det gjelder spørsmålene om mobbing. Dette betyr at intervensjonsskolene har de samme resultatene som skoler som arbeider med andre opplegg.

DELRAPPORT 6

EFFEKTER PÅ ELEVATFERD – UNGDOMSTRINNET (august 2007)
Dette er en toårig evaluering på ungdomstrinnet med intervensjons- og kontrollgruppe med pre- og posttest.

- Intervensjonsgruppen har den gunstigste utviklingen når det gjelder sosial trivsel på skolen. Det er her signifikant forskjell i endring. Den samme utviklingen gjelder også på spørsmålet om forholdet mellom elevene i klassen. Denne tendensen så vi også for 5. til 7. trinn.
- På spørsmålene om selvrapportert sosial kompetanse og problematferd på skolen viser dataanalysen at det ikke er signifikante forskjeller mellom skoletypene. Vi registrerer den samme utviklingen både i intervensjonsskolene og kontrollskolene. Dette kan tyde på at skolene arbeider systematisk med sosiale ferdigheter, og at det registreres samme utvikling uansett hvilket program som benyttes.
- Det er færre elever på intervensjonsskolene som sier de har drukket alkohol uten at det var voksne tilstede.
- Det ingen forskjell på skolene når det gjelder spørsmålene om mobbing. Dette betyr at intervensjonsskolene har de samme resultatene som skoler som arbeider med andre opplegg.
- Når det gjelder mobbing med mobiltelefon, har intervensjonsgruppen det gunstigste resultatet.

HOVEDKONKLUSJONER

1. De fleste lærere som har vært på kurs sier de er meget godt fornøyd med skoleringen. Lærerne sier at kurset er en nødvendig forutsetning for å kunne bruke opplegget.
2. Oppfølgingssamlinger er nødvendig for at opplegget skal ha et langsiktig perspektiv.
3. Forskergruppen fra 2006 vurderer "Det er mitt valg" til å tilhøre kategori 2: "Program med god sannsynlighet for resultater. Forskergruppen vurderer at opplæringsprogrammet med stor sannsynlighet gir resultater i å utvikle generell sosial kompetanse".
4. Forskergruppen uttaler videre at "Det er mitt valg" synes å vektlegge viktige momenter når det gjelder å utruste elevene med grunnleggende sosiale ferdigheter og kompetanse. Videre ble det vurdert som positivt at programmet fokuserer på elevmiljøet og varierte arbeidsformer og metoder.
5. Forskergruppen uttaler at analysen av endring fra 5. til 7. trinn tyder på at "Det er mitt valg" kan dokumentere effekter når det gjelder elvenes selvoppfatning.
6. Evalueringsrapportene tyder på at intervensjonsskolene har bedre resultater enn kontrollgruppen når det gjelder sosial trivsel og relasjoner mellom elevene.
7. Skoler som arbeider med "Det er mitt valg" har samme nedgang i mobbeproblematikken som kontrollskolene, som arbeider med ulike andre opplegg.
8. På en del spørsmål om problematferd og sosiale ferdigheter er det ingen forskjell mellom skolene. Dette kan tyde på at alle skoler i dag arbeider med sosial kompetanse og problematferd.
9. Evalueringsrapportene viser at det er signifikant flere elever på intervensjonsskolene som sier de har snakket med sine foreldre om alkohol.
10. Det er færre elever på intervensjonsskolene som sier de har drukket alkohol uten at det var voksne til stede.

FORUTSETNINGER OG FORBEHOLD

Noen viktige forutsetninger for resultatene:

- Lærerne må arbeide systematisk med opplegget over tid
- Skolene må ha forebyggende arbeid i sine lokale planer
- Hele personalet bør være kurset i "Det er mitt valg"
- Forpliktelse fra skolens og kommunens side

På enkelte variabler ser vi at intervensjonsskolene har bedre resultat enn kontrollskolene. På flere av variablene er forskjellene signifikante. Resultatene kan selvsagt tilskrives det systematiske arbeidet med undervisningsopplegget. Men det er vanskelig å si at noe er 100 % sikkert. Derfor er det redelig å ta enkelte forbehold. Ulike forklaringer kan spille inn, som for eksempel

- arbeid med alternative opplegg
- økt lærermotivasjon etter skolering
- intensivert satsing i lokalmiljøet
- bedre oppfølging fra foreldrene
- naturlig modning og sosialisering
- påvirkning og forventning i det å være i et evalueringsprosjekt

Design: Møklegaards Trykkeri AS

OM OPPLÆRINGSPROGRAMMET

Programmet har et bredt forebyggende perspektiv med fokus på elevmiljøet, sosial kompetanse og forebyggende arbeid i forhold til rus og annen problematferd. Et godt og trygt elevmiljø er en forutsetning for et godt læringsmiljø. Naturlig nok har skolene for tiden fokus på faglig læring og utdanning som en primæroppgave. I tillegg har skolen en danningsfunksjon, ikke minst med bakgrunn i generell læreplan, opplæringsloven og læringsplakaten. Det er også viktig å gi barn og unge en ballast for å møte de ulike samfunnsproblemer vi står overfor. I dette arbeidet etterspør mange skoler et konkret verktøy til bruk i elevgruppene og i forhold til foreldrene. Derfor er dette teori- og forskningsbaserte programmet utviklet.

OPPLEGGET BESTÅR AV FØLGENDE DELER:

- Del 1 for 1. til 4. årstrinn
- Del 2 for 5. til 7. årstrinn
- Del 3 for 8. til 10. årstrinn
- Del 4 for videregående skole
- Egen foreldrebok
- Eget hefte om opplegg for foreldremøter
- Eget idehefte for lærere om leker
- Musikalen "Jakten på selvtilliten"

det er mitt VALG

Forespørsler, informasjon og bestillinger:

Stiftelsen DET ER MITT VALG
Ensjøveien 18, 0661 Oslo

Telefon: 23244635
Fax: 23244639

E-post: mittvalg@lions.no
Internett: www.determittvalg.no